

Neuromonimuotoiset vanhemmat – minkälaista tukea arjessa ja vanhemmuudessa

Marko Lahti
Sosionomi (amk)
Koulutustoiminnan suunnittelija
Autismiliitto ry.

VISIO

Tunne autismi!

YHTEISKUNNALLISET STRATEGISET TAVOITTEET

Autismi-
tietoisuus ja
-myönteisyys
lisääntyvät
yhteiskunnassa

Autismikirjon
ihmisten oikeus
osallisuuteen
toteutuu elämän
eri vaiheissa

Autismikirjon
ihmisten oikeus
esteettömyyteen ja
saavutettavuuteen
vahvistuu

LIITON TOIMINTAAN LIITTYVÄT STRATEGISET TAVOITTEET

Veto-
voimainen
yhteistyö-
kumppani

Vahva
toimija

Ennakoiva ja
aloitteellinen
vaikuttaja

Toiminta-ajatus

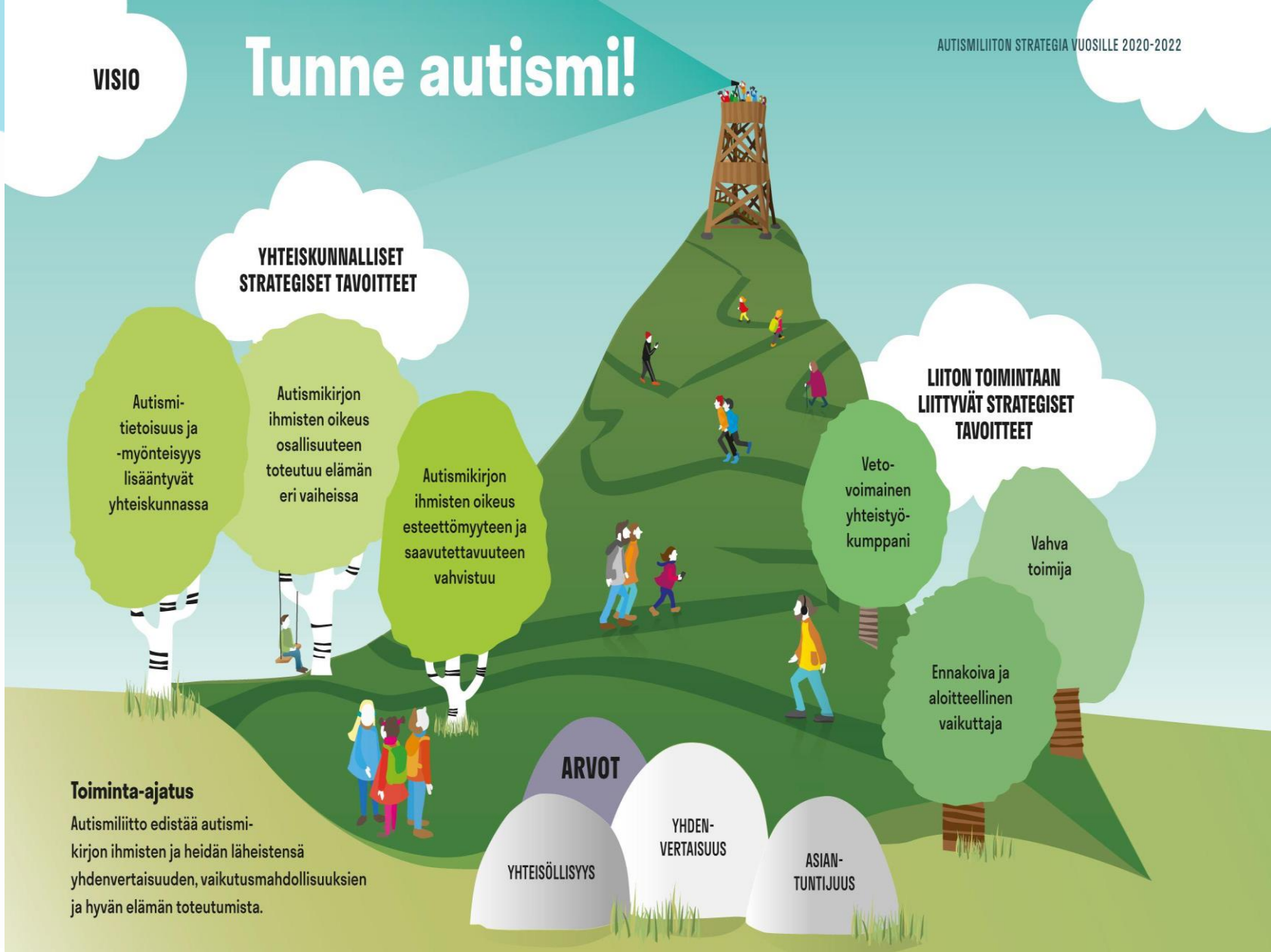
Autismiliitto edistää autismi-
kirjon ihmisten ja heidän läheistensä
yhdenvertaisuuden, vaikutusmahdollisuuksien
ja hyvän elämän toteutumista.

ARVOT

YHTEISÖLLISYYS

YHDEN-
VERTAISUUS

ASIAN-
TUNTIJUUS

AUTISMI-
LIITTO

Autismiliiton Neuvontapalvelu

050 467 3130

neuvontapalvelu@autismiliitto.fi

ma-to
klo 12-15

Suoraa puhetta autismista

- eAutismi –hankkeen puitteissa toteutettava podcast-sarja
- Uusi jakso ilmestyy kuukauden välein kuunneltavaksi Autismiliiton verkkosivuille ja Spotifyhin
- Tähän mennessä jaksoissa on käsitelty mm. diagnoosin saantia, aistimista, yksinäisyyttä, maskaamista ja parisuhdetta
- Juontaja Ilkka Aallon vieraina kuullaan autismikirjon ihmisiä ja heidän läheisiään

Neurokirjo

Neurodiversiteetti kuvaa ihmisten monenkirjavaa neurologista monimuotoisuutta, jossa nämä erilaiset piirteet nähdään rikkautena.

Neurodiversiteetti/neuromoninaisuus -käsite ei poista sitä tosiasiaa, että neurokirjoon liittyy haasteita tuovia erityispiirteitä.

Entä nepsy?

Mitä neuromonimuotoisuudella tässä tarkoitetaan

- **ADHD (ADD)**
- **Autismi**
- Tourette
- Kehityksellinen kielihäiriö

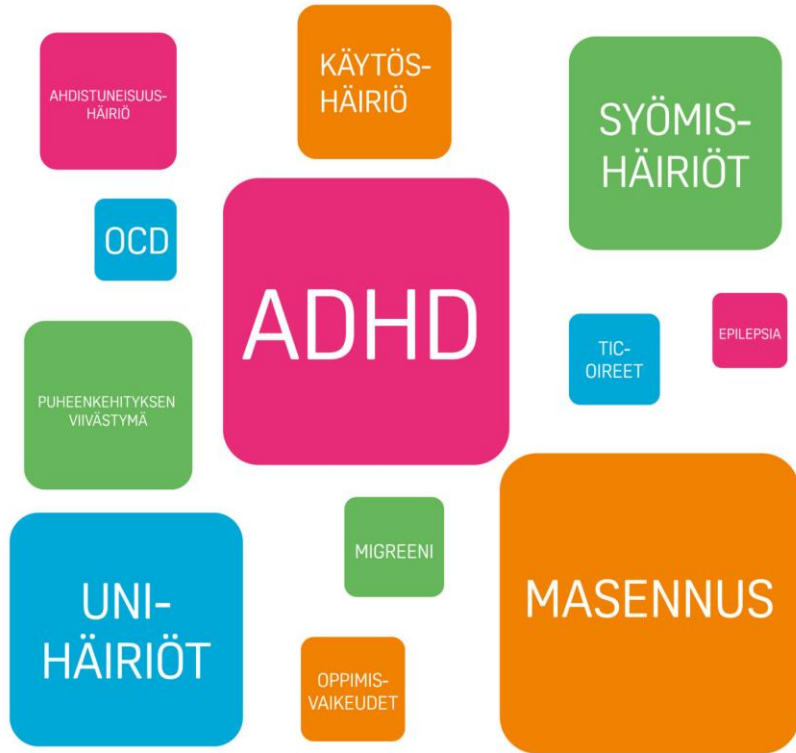

Fingerpori/Pertti Jarla: Kaleva 16.1.2014

Autismikirjon liitännäisdiagnooseja

Yli 50% autismikirjon aikuisista saa ahdistuneisuuteen liittyvän diagnoosin elämänsä aikana.

8/10 kokee mielenterveyden haasteita elämänsä aikana.

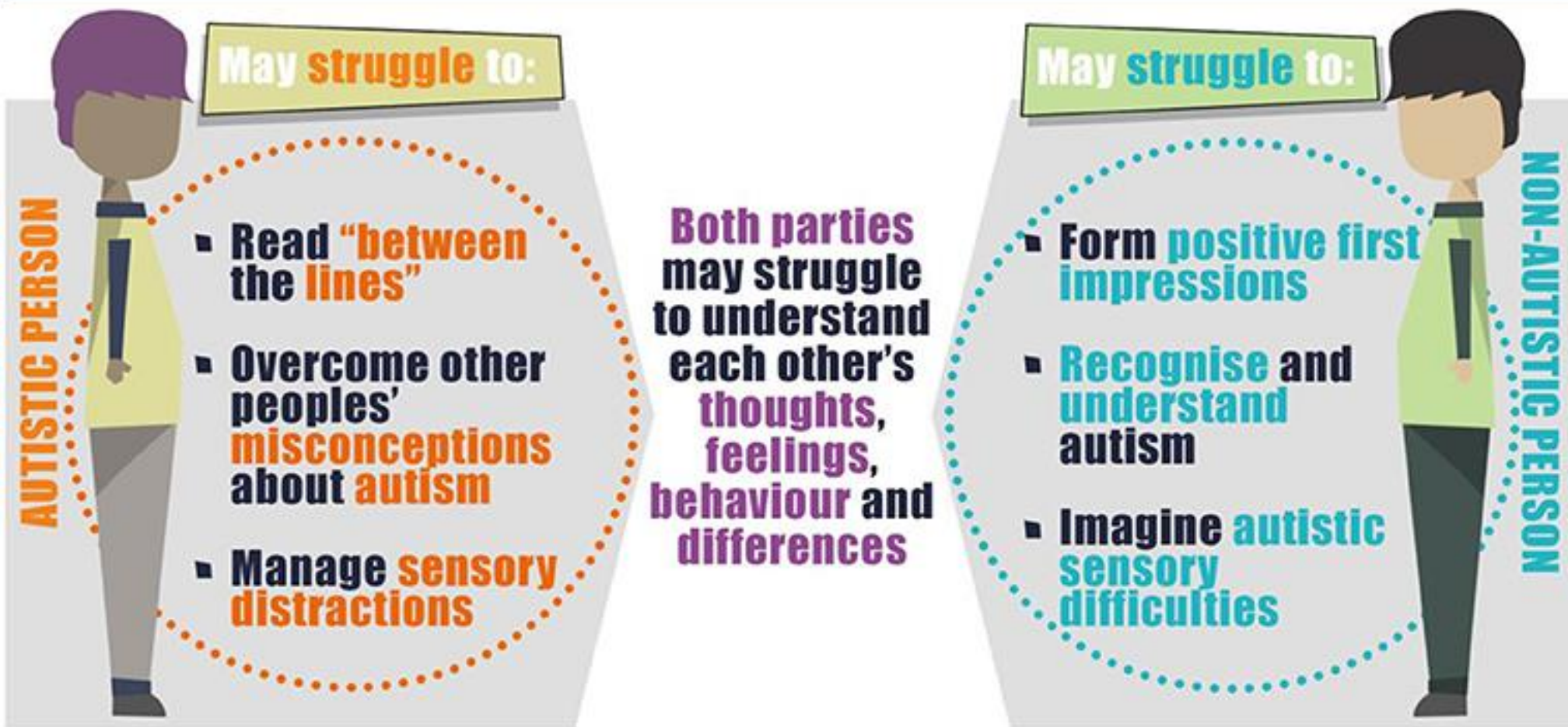
Yli 40% autismikirjolla olevista lapsista on ahdistuneisuushäiriö (vrt. n. 3 % ei-autistiset lapset).

79% autismikirjon aikuisista kertoo mielenterveyden haasteista elämän aikana.

66% autismikirjolla ilman oppimisvaikeuksia olevista autismikirjon henkilöistä kertoo harkinneensa itsemurhaa.

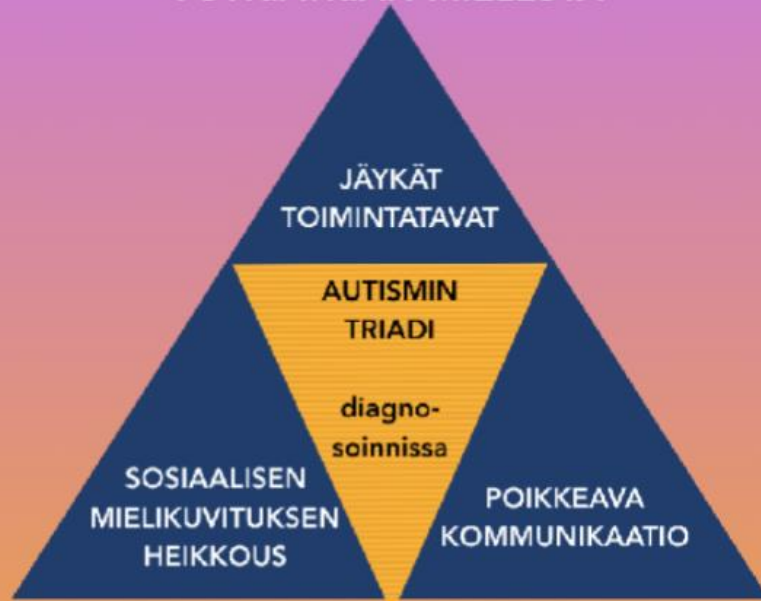
4/10 autismikirjolla olevasta on enemmän kuin yksi mielenterveyden haaste.

THE DOUBLE EMPATHY PROBLEM

MIKÄ ON ONGELMA AUTISMISSA?

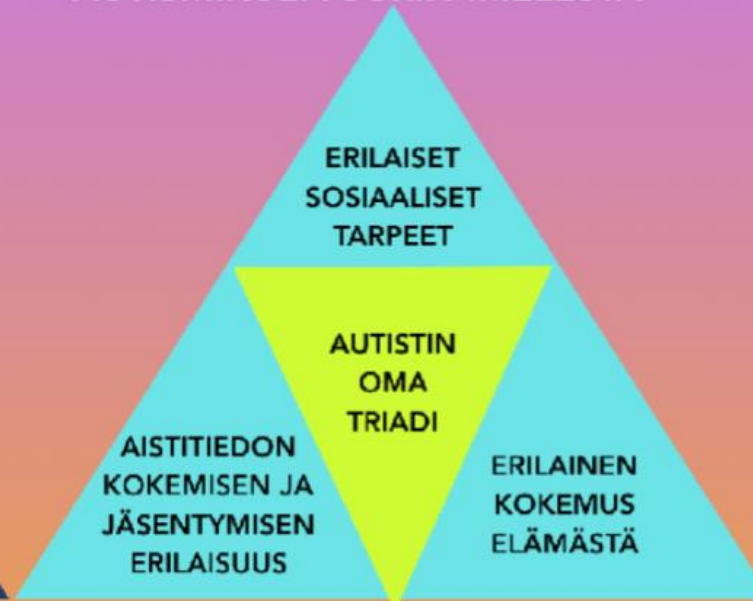
PSYKIATRIAN MIELESTÄ

**PUUTTEELLINEN MIELEN MALLI
TILANNESOKEUS
HEIKOT SOSIAALISET TAIDOT
TOIMINNAN OHJAAMISEN
ONGELMAT**

NEUROTYYPILLISEEN
KULTTUURIIN
VERRATTUNA
Etukäteen normitettua

AUTISMIKULTTUURIN MIELESTÄ

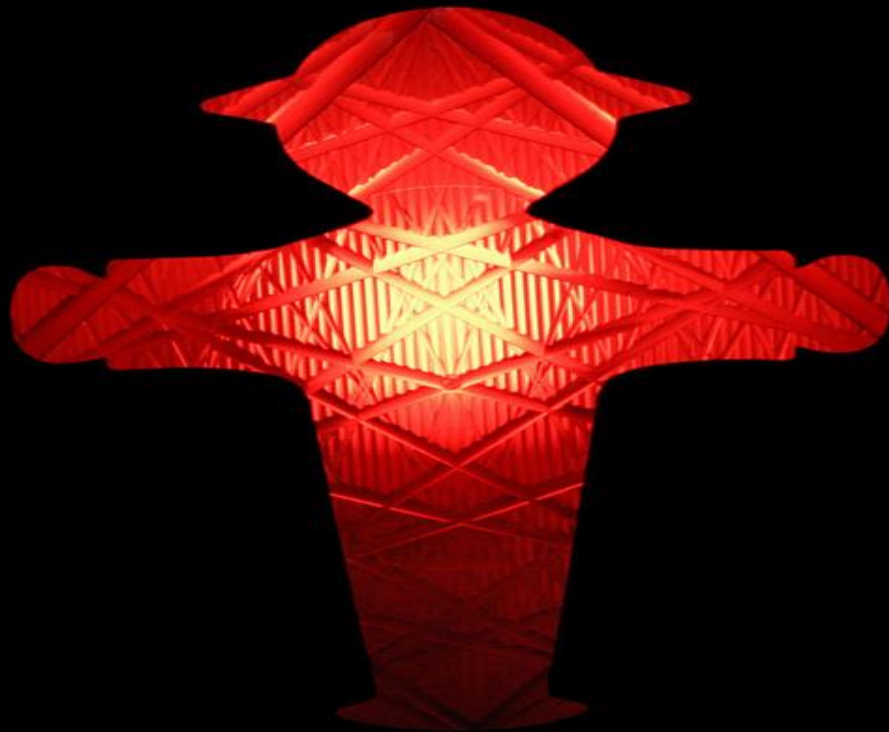

DOUBLE EMPATHY PROBLEM

"EMME YMMÄRRÄ TOISTEMME
MAAILMAA JA TARPEEMME
OVAT ERILAISET"

Tarvitaan tilannekohtaista
tarpeiden yhteensovittelua.

Meri Lähteenoksa,
Tunteet
nepsykirjolla –
webinaari
10.5.2023

Kohtaaminen: ”Sun pitäis yrittää enemmän”

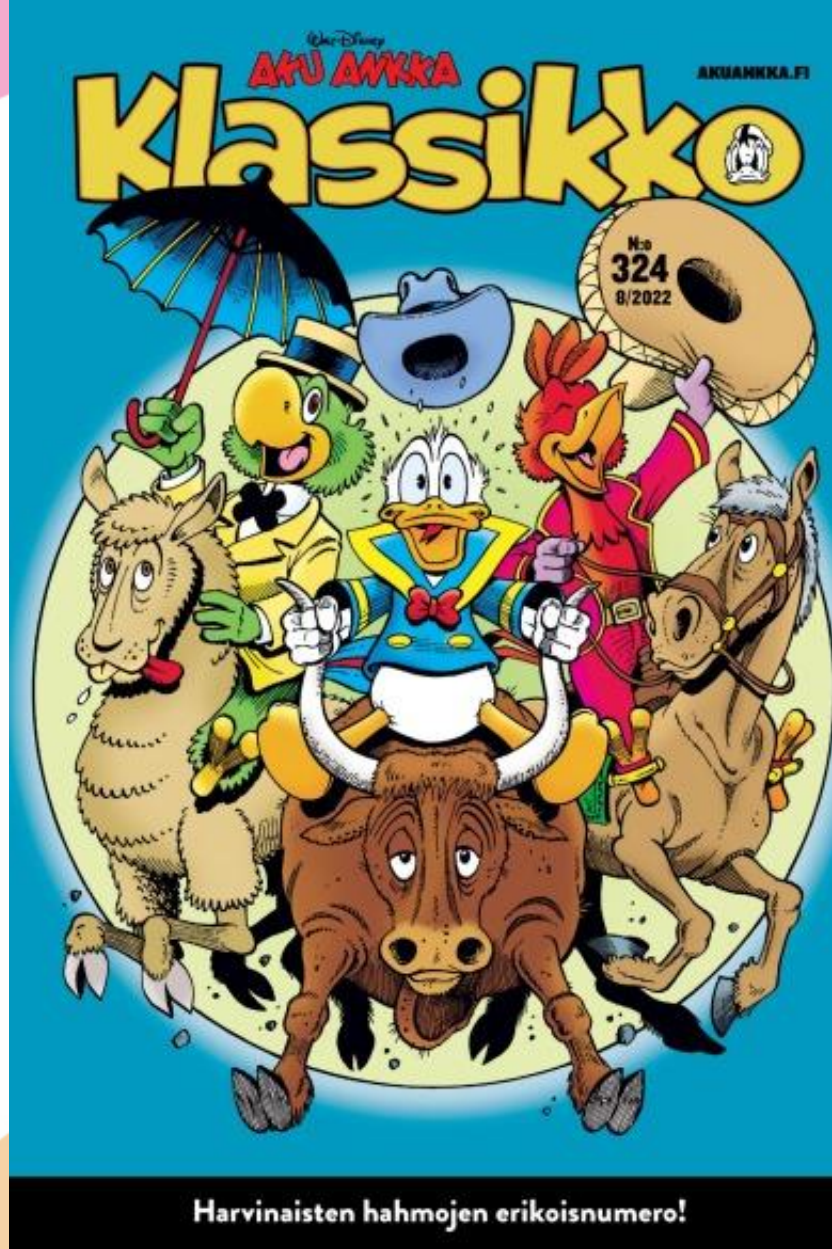

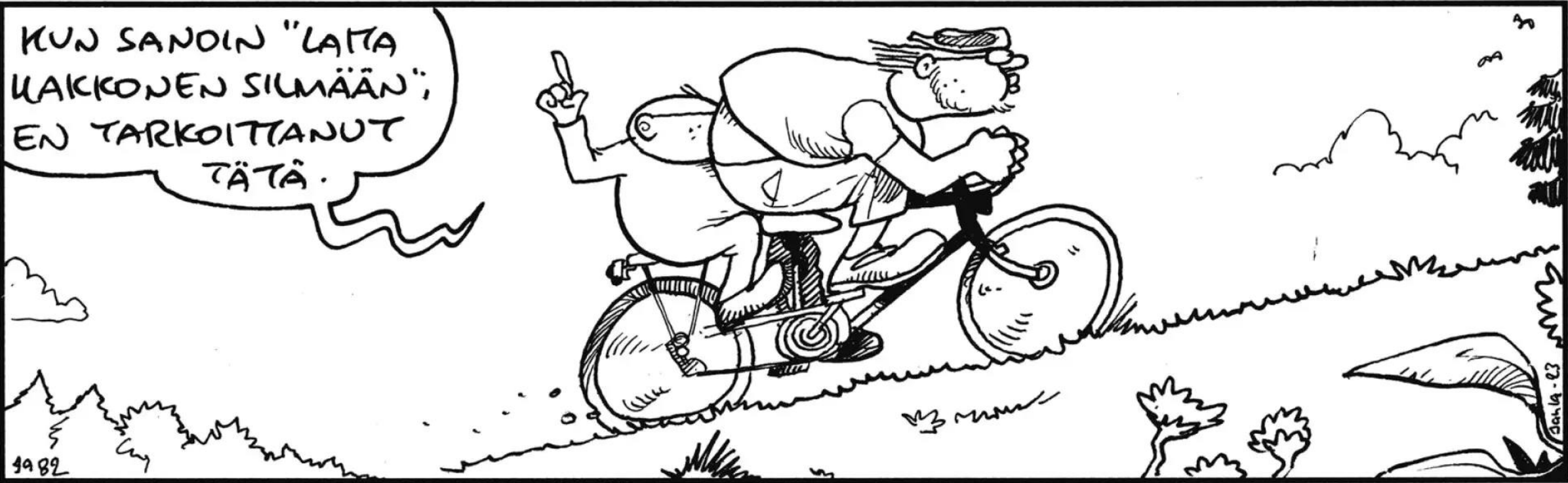
Kuulluksi
tuleminen ja
luottaminen

Positiivinen erityiskohtelu

Kuva: akuankka.fi
Piirros: Don Rosa

Harvinaisten hahmojen erikoisnumero!

Jarla: HS 1.7.2023

Allianssi

2011

Jarla: HS 14.8.2017

Huomioi stressi

Jarla: HS 13.7.2020

Huomioi aistit

Käytännön menetelmiä

<https://autismiliitto.fi/materiaalia/esteettomyys/>

Tee näkyväksi

LEVITTÄÄ
BAKTEEREJA

spread
bacteria

KÄSIEN-
KUIVAIMEN
PUHALLUS
SAATTA
VAIKUTTA
KUUMALTA

The blast
from the hand
dryer may
feel hot

WC-ISTUIN
TUKKEUTUU
SUURESTA
MÄÄRÄSTÄ
PAPERIA

The toilet will
get clogged
by a large
amount
of paper

PEILIKUVA
SAATTA
HERÄTTÄÄ
TUNTEITA

Reflection
in the mirror
may cause
feelings

PEILI
SAATTA
VAIKUTTA
LIKAISELTA

YLIMÄÄRÄINEN
ROSKA TUKKII
WC-ISTUIMEN

Extra
garbage
clogs
the toilet

KÄSIENKUIVAIN
PITÄÄ
TOIMIESTAAN
ÄÄNTÄ

The hand
dryer makes
noise when
operating

WC
SAATTA
TUKKEUTUA

The toilet
may be
clogged

KUUKAUTIS-
SUOJEN
LAITTAMINEN
WC-ISTUIMEEN
EI OLE
SALLITTUA

Placing
menstrual
products
in the toilet
is not allowed

HANAN PAIN
SAATTA
VAIKUTTA
KOVALTA

The faucet
pressure
might feel
hard

HANASTA TULEE
VASEMMALLE
KÄÄNNETTÄESSÄ
KUUMAA VETTÄ

Hot water
comes out of
the tap when
turned
to the left

HANASTA TULEE
OIKEALLE
KÄÄNNETTÄESSÄ
KYLMAÄ VETTÄ

Co
com
the ta
turn
to the

WC PITÄÄ
VEDETTÄESSÄ
ÄÄNTÄ

The toilet
makes a sound
when flushed

HANASTA
SAATTA
ROISKUA
VETTÄ
VAATTELLE

The faucet
may splash
water
on clothes

KUUMA VESI
SAATTA
OLLA
KUUMAA

Hot water
may be hot

KÄSISAIPPUA
SAATTA
LOPPUA

Hand soa
may
run out

VESSA
VEDETTÄÄN
NUPISTA
VETÄMÄLLÄ

The toilet
is flushed
by pulling
the handle

holes
e not
epholes

Lisää lopuksi sitruunamehu
ja 3 rkl kapriksia.

Jarla: HS 2.3.2020

Pilkkominen

Visualisointi

P2A19 - 01

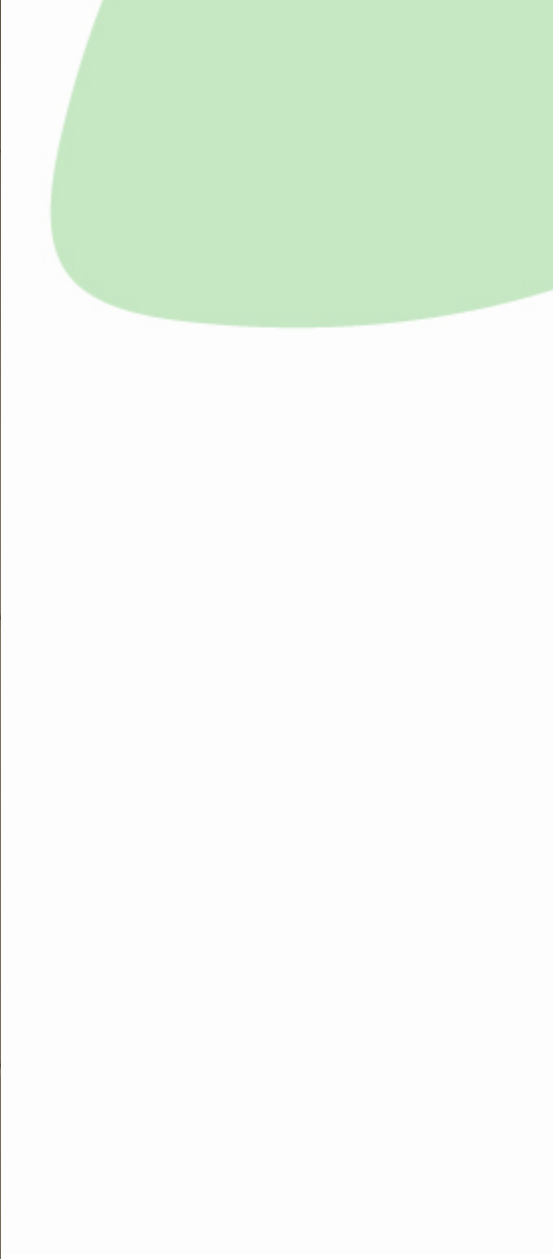
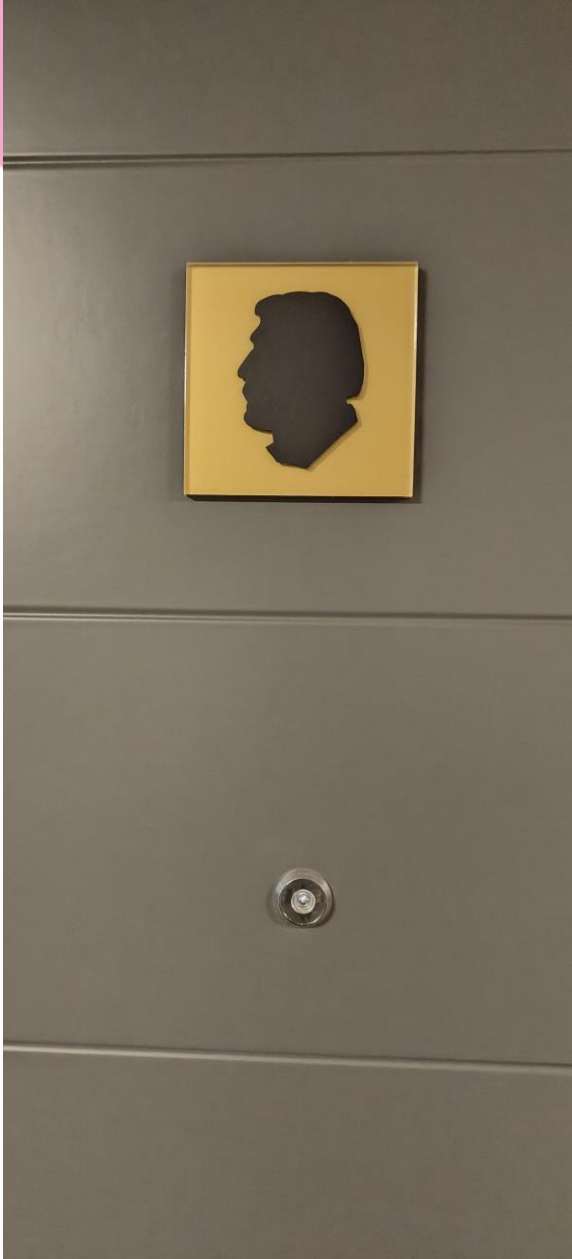
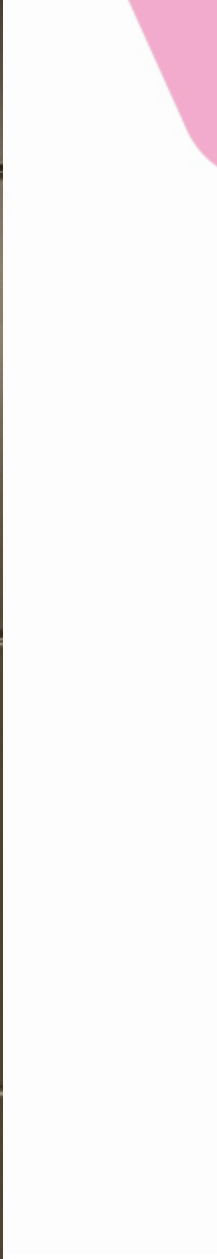
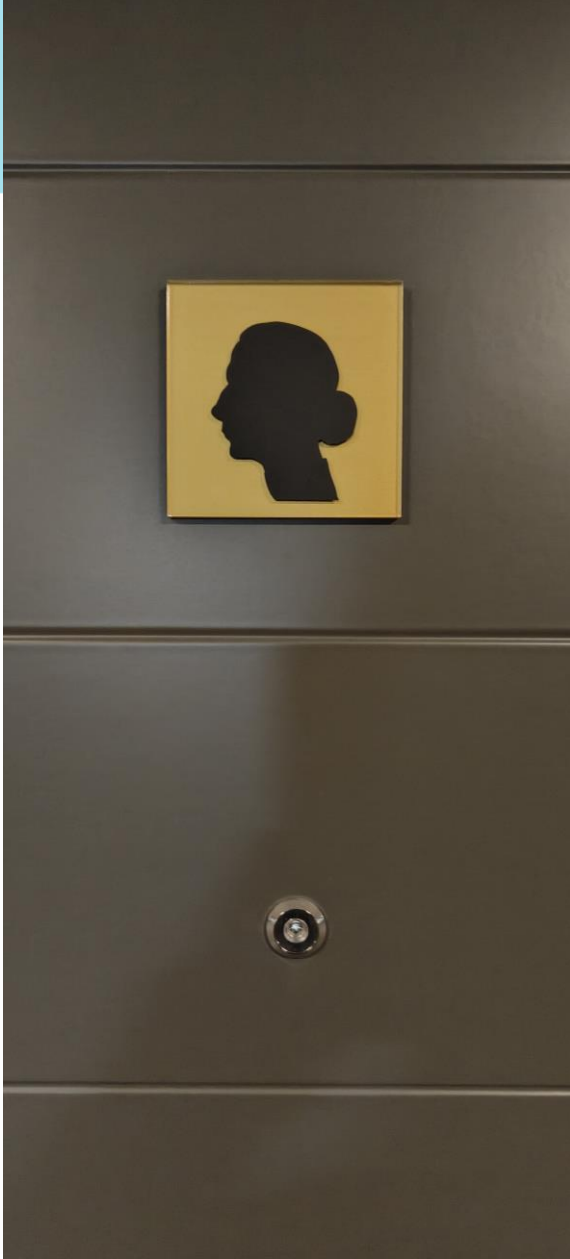

MEN

P2A20 - 01

INVA

WHATEVER
JUST WASH YOUR HANDS

OVER 1500 ICONIC EMOJI

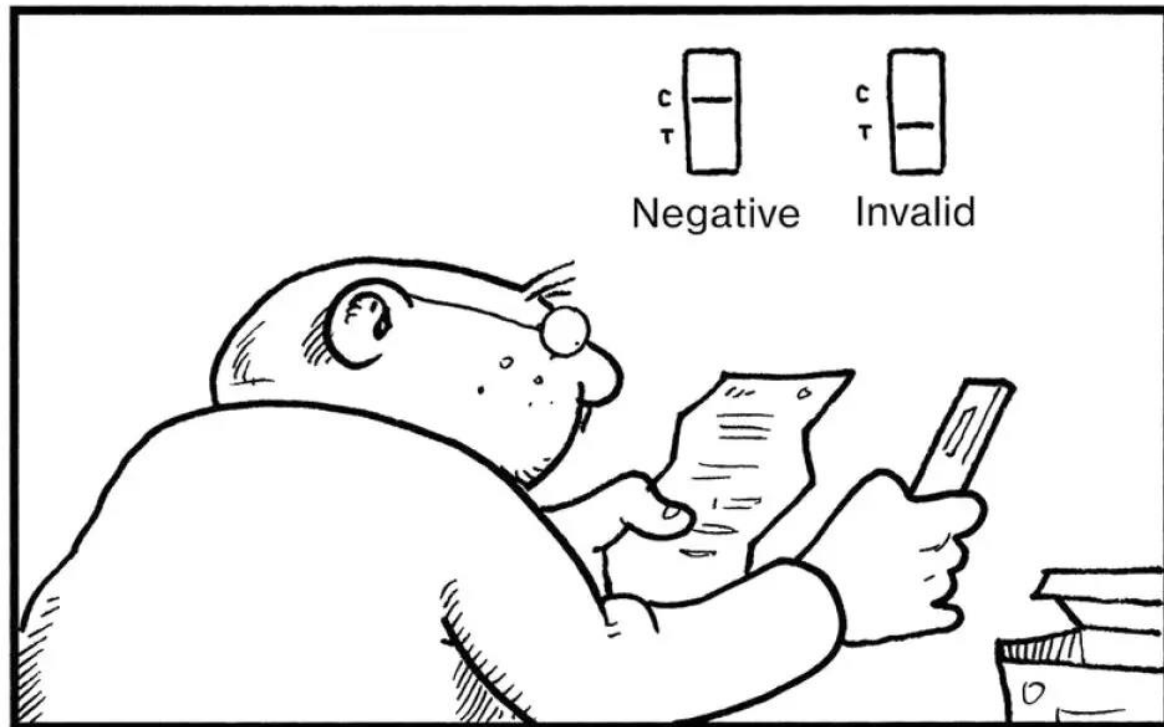

Jarla-Saarelainen · 18

Jarla: HS 17.7.2018

Selkeä kieli

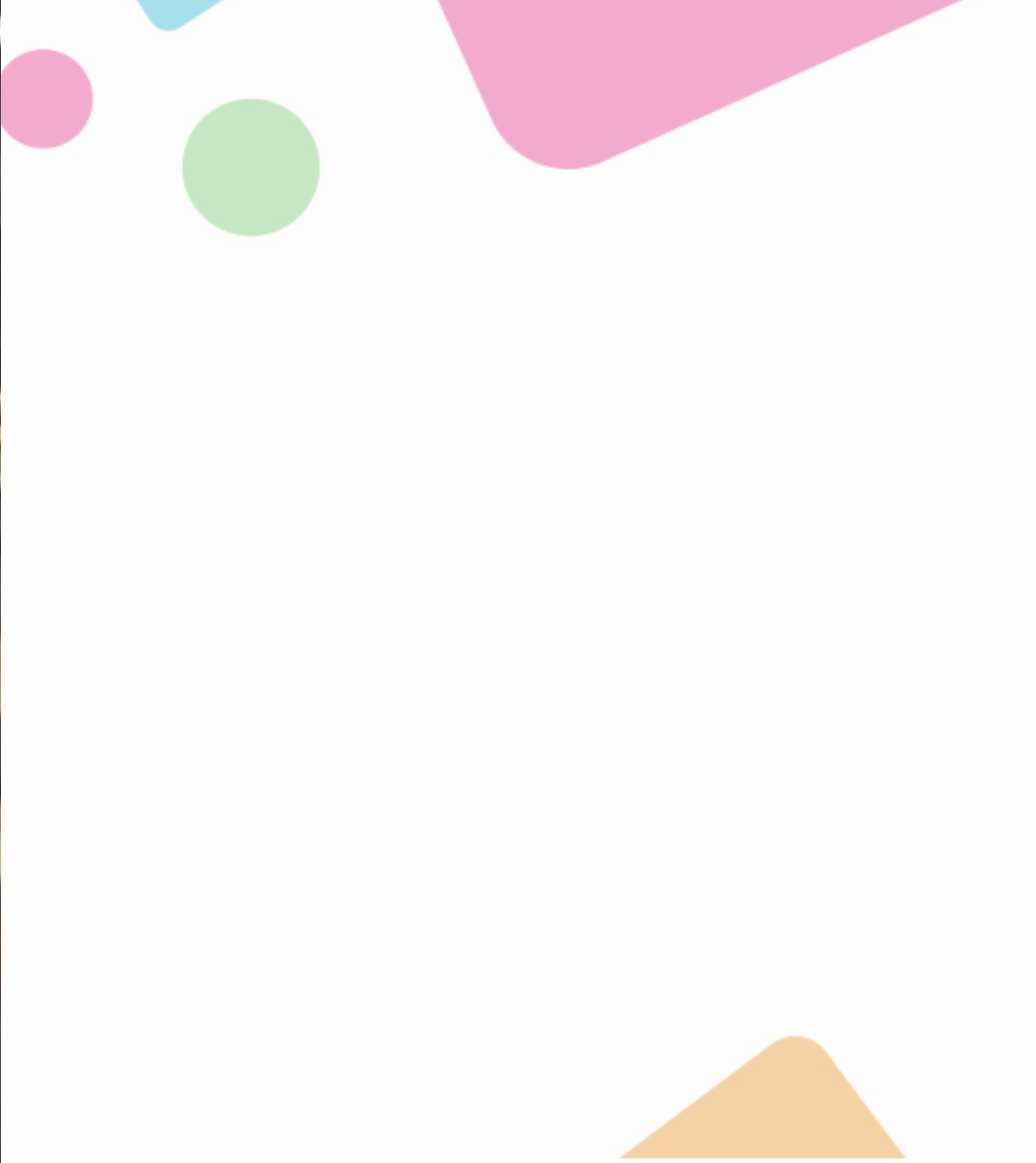

Jarla: HS 4.2.2022

Varmista ymmärrys

Jarla: HS 23.10.2024

KUN KELTAINEN LED VILKKUU
SYÖTÄ PIN-KOODI JA PAINA #

How to Handwash?

WASH HANDS WHEN VISIBLY SOILED! OTHERWISE, USE HANDRUB

 Duration of the entire procedure: 40-60 seconds

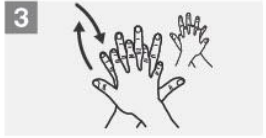
0 Wet hands with water;

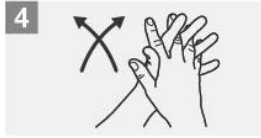
1 Apply enough soap to cover all hand surfaces;

2 Rub hands palm to palm;

3 Right palm over left dorsum with interlaced fingers and vice versa;

4 Palm to palm with fingers interlaced;

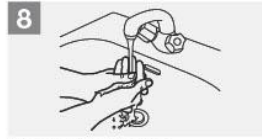
5 Backs of fingers to opposing palms with fingers interlocked;

6 Rotational rubbing of left thumb clasped in right palm and vice versa;

7 Rotational rubbing, backwards and forwards with clasped fingers of right hand in left palm and vice versa;

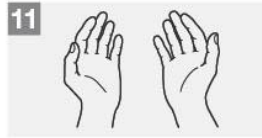
8 Rinse hands with water;

9 Dry hands thoroughly with a single use towel;

10 Use towel to turn off faucet;

11 Your hands are now safe.

Kiitos!

Lähteet ja materiaaliveinkejä:

- Frontiers for young minds. Crompton, DeBrabander, Heasman, Milton and Sasson, 2012
- Meri Lähteenoksa, Tunteet nepsykirjolla –webinaari 10.5.2023

- Pertti Jarla. Helsingin Sanomat, Etelä-Suomen Sanomat
- Shutterstock
- THL
- Wikipedia
- WHO
- DSM-5

- Miksi minä hypin : erään pojan ääni autismin hiljaisuudesta / Naoki Higashida ; suomentanut Mikko Pihlajavirta

- Autismi ja kontekstisokeus / Peter Vermeulen ; suomentanut Veera Halonen. 2019.